

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

Αριθ.Εισαγ.: ΑΓ9965/2016

ΤΟ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Τμήμα 20ο Μονομελές

σ υ ν ε δ ρ ί α σ ε δημόσια στο ακροατήριό του, την 14.2.2020, με δικαστή τον Ιωάννη Αποστολάκη, Πρωτοδίκη Δ.Δ., και γραμματέα την Αναστασία Μάρη, δικαστική υπάλληλο,

γ ι α ν α δικάσει την αγωγή, με χρονολογία κατάθεσης 28.12.2016,

των υπ' αριθμ. 30) και 2) και
Αριθμ. 8898/2021

με την πληρεξούσια δικηγόρο τους Βάια-Ελισάβετ Λάμπρου,

κατά του ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης» (Ε.Τ.Ε.Α.) και ήδη ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών» (Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.), που εκπροσωπείται από τον Διοικητή του, ο οποίος δεν εμφανίστηκε στο ακροατήριο, αλλά παραστάθηκε, κατ' άρθρο 133 παρ. 2 του Κ.Δ.Δ., με τη νομότυπα κατατεθείσα την 10.2.2020 δήλωση της πληρεξουσίας δικηγόρου Αθηνάς Πετρόγλου.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, οι ενάγοντες ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους και ζήτησαν όσα αναφέρονται στα πρακτικά.

Η κρίση του Δικαστηρίου είναι η εξής:

1. Επειδή, με την κρινόμενη αγωγή, το αίτημα της οποίας ετράπη από καταψηφιστικό σε έντοκο αναγνωριστικό με προφορική δήλωση στο ακροατήριο, κατά την παρούσα συζήτηση της υπόθεσης, της πληρεξουσίας δικηγόρου των εναγόντων, ζητείται, καθ' ερμηνεία του δικογράφου, να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του εναγόμενου να καταβάλει ως αποζημίωση, κατά τα άρθρα 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα (Εισ.Ν.Α.Κ.), στον μεν ενάγοντα το συνολικό ποσό των 17.590,08 ευρώ, στη δε ενάγουσα το συνολικό ποσό των 6.802,42 ευρώ, νομιμοτόκως από τη δήλη

ημέρα που κάθε επιμέρους διεκδικούμενο από τον καθένα ποσό κατέστη ληξιπρόθεσμο και απαιτητό, άλλως από την επίδοση της αγωγής. Τα ποσά αυτά αντιστοιχούν στη ζημία, χρονικού διαστήματος από 1.1.2012 έως και 31.10.2016, που καθένας απ' αυτούς διατείνεται ότι υπέστη από τις παράνομες, κατά τους ισχυρισμούς τους, περικοπές των επικουρικών συντάξεών τους, των επιδομάτων εορτών και αδείας, την μετέπειτα (από 1.1.2013) κατάργηση των επιδομάτων αυτών, την παρακράτηση από τις εν λόγω συντάξεις της Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης και την επιβολή κράτησης Ε.Τ.Ε.Α. ποσοστού 5,2% (συντελεστής βιωσιμότητας), κατ' εφαρμογή των οικείων (αντικειμένων στο Σύνταγμα και στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., όπως ισχυρίζονται) διατάξεων των νόμων 3986/2011, 4051/2012, 4052/2012, 4093/2012, 4254/2014 και 4387/2016. Επιπλέον, οι ενάγοντες ζητούν να αναγνωριστεί η υποχρέωση του εναγόμενου να παύσει εφεξής κάθε περικοπή της σύνταξής τους δυνάμει των ανωτέρω διατάξεων. Ωστόσο, το αίτημα αυτό της υπό κρίση αγωγής είναι απορριπτέο ως απαράδεκτο διότι, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, αγωγικό αίτημα μπορεί να είναι μόνο η καταψήφιση της αιτούμενης παροχής ή η αναγνώριση της σχετικής χρηματικής αξίωσης και όχι η αναγνώριση της ύπαρξης ή της ανυπαρξίας έννομων σχέσεων ή δικαιωμάτων (πρβλ. ΣτΕ 2260/2013 Ολομ., 616/2012, 3873/2009).

2. Επειδή, το εναγόμενο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (Ε.Τ.Ε.Α.), καθολικός διάδοχος, μεταξύ άλλων, του Τ.Ε.Α.Ι.Τ. – στο οποίο είχε ήδη ενταχθεί ο κλάδος επικουρικής ασφάλισης του Τ.Ε.Α.Υ.Ε.Κ. (άρθρα 58 παρ. 1 και 2 και 69 του ν. 3655/2008, Α' 58) (ΣτΕ 1826/2020, 3022/2017, 542/2014) – και του Τ.Ε.Α.Δ.Υ. – στο οποίο είχε ήδη ενταχθεί, ως τομέας αυτού, το «Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α.» (άρθρο 84 παρ. 1 και 93 παρ. 1 του ν. 3655/2008) (ΣτΕ 3292/2011 επταμ.) – [άρθρα 36 παρ. 1, 45 παρ. 8 (όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με το άρθρο 35 παρ. 7 του ν. 4111/2013, Α' 18) και 48 παρ. 5 του ν. 4052/2012, Α' 41], μετονομάστηκε σε «Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών» (Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.) με το άρθρο 74 του ν.

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

4387/2016 (Α' 85). Συνεπώς, νομίμως, εν προκειμένω, παρίσταται και συνεχίζει τη δίκη το Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.

3. Επειδή, οι ενάγοντες ομοδικούν παραδεκτώς, σύμφωνα με το άρθρο 115 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Κ.Δ.Δ. – ν. 2717/1999, Α' 97), όπως η παράγραφος αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της με το άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 3226/2004 (Α' 24), που επιτρέπει την άσκηση κοινής αγωγής από περισσότερα πρόσωπα, εφόσον, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματά τους στηρίζονται σε όμοια, κατά τα ουσιώδη στοιχεία, νομική και πραγματική βάση (βλ. ΣτΕ 1439/2020, 4741/2014). Εξάλλου, οι, προβληθείσες ως παράνομες, περικοπές και μειώσεις των συνταξιοδοτικών παροχών των εναγόντων, κατ' εφαρμογή των οικείων διατάξεων των ν. 3986/2011, 4051/2012, 4052/2012, 4093/2012, 4254/2014 και 4387/2016, αφενός, αφορούν στην ίδια σύνταξη και επιβλήθηκαν από τον ίδιο φορέα κοινωνικής ασφάλισης, αφετέρου εντάσσονται, όλες, στην ίδια δέσμη μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών προς εξεύρεση πόρων με τελικό σκοπό την αντιμετώπιση της οξύτατης δημοσιονομικής κρίσης και, ως εκ τούτου, υφίσταται συνάφεια μεταξύ των ένδικων αγωγικών αξιώσεων (κατά την έννοια του άρθρου 122 παρ. 2 του Κ.Δ.Δ., βλ. ΔΕφΑθ. 4540, 3969/2020), απορριπτομένου ως αβάσιμου του περί του αντιθέτου ισχυρισμού του εναγόμενου, που προβάλλεται τόσο με την 38664/13.2.2020 έκθεση απόψεων όσο και με το νομίμως κατατεθέν την 19.2.2020 υπόμνημά του. Κατόπιν τούτων, η κρινόμενη αγωγή έχει ασκηθεί, εν γένει, παραδεκτώς και πρέπει να εξεταστεί, περαιτέρω, κατ' ουσία.

4. Επειδή, το Σύνταγμα ορίζει, στο άρθρο 2 παρ. 1, ότι: «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας»· στο άρθρο 4 ότι: «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου» (παρ. 1) και ότι «συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους» (παρ. 5)· στο άρθρο 22 παρ. 5 ότι: «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει»· στο δε άρθρο 25 ότι: «Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους», ότι: «Οι κάθε είδους

περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει ... να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας ...» (παρ. 1) και ότι «Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης» (παρ. 4). Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 106 παρ. 1 του Συντάγματος, «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας». Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγονται τα εξής: Το Σύνταγμα, με το άρθρο 22 παρ. 5, κατοχυρώνει το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων και ανάγει τη μέριμνα για την προαγωγή του σε σκοπό του Κράτους. Βασικό περιεχόμενο της εν λόγω ασφάλισης αποτελεί η, έναντι καταβολής εισφοράς, προστασία του ασφαλισμένου από την επέλευση κινδύνων (γήρας, ασθένεια, αναπηρία κλπ.) που αναιρούν την ικανότητά του να εργάζεται (ασφαλιστικοί κίνδυνοι) και, συνακόλουθα, τείνουν να υποβαθμίσουν τις συνθήκες διαβίωσής του. Εφόσον επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος, ο ασφαλισμένος παύει να καταβάλλει εισφορές και αποκτά, κατ' αρχήν, αξίωση έναντι του ασφαλιστικού φορέα να του χορηγήσει παροχή, η οποία, χωρίς να απαιτείται να αντιστοιχεί ευθέως σε καταβληθείσες εισφορές του ή να αντισταθμίζει πλήρως την απώλεια του εισοδήματός του, πρέπει να είναι ικανή να του εξασφαλίσει ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης, όσο το δυνατόν εγγύτερο προς εκείνο που είχε κατακτήσει κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου. Πέραν του ανωτέρω δημοσίου σκοπού, μέσω του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης εκδηλώνεται (όπως και μέσω της κοινωνικής πρόνοιας) η κοινωνική αλληλεγγύη και ασκείται κοινωνική πολιτική, ειδικότερα δε, αναδιανομή εισοδήματος με σκοπό την άμβλυνση κοινωνικών αντιθέσεων και ανισοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, δεν κατοχυρώνεται συνταγματικώς στην κοινωνική ασφάλιση η ευθεία αναλογία (αμιγής ανταποδοτικότητα) μεταξύ εισφορών και παροχών (ΣτΕ 2287-8/2015 Ολομ., 3487/2008 Ολομ. κ.ά.), επιτρέπονται δε η θέσπιση ανώτατου ορίου παροχών, η απονομή σύνταξης επί εργατικού ατυχήματος ανεξαρτήτως καταβολής εισφορών ή η μη χορήγηση σύνταξης παρά την καταβολή εισφορών, σε

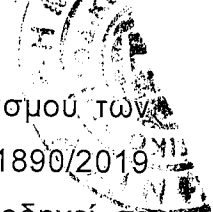
περίπτωση μη θεμελίωσης του ασφαλιστικού δικαιώματος. Και ναι μεν η χορηγούμενη από τον ασφαλιστικό φορέα παροχή δεν απαιτείται να αντιστοιχεί ευθέως σε καταβληθείσες εισφορές του ασφαλισμένου ή να αντισταθμίζει πλήρως την απώλεια του εισοδήματός του, δεν πρέπει, όμως, ο υπολογισμός της παροχής να οδηγεί σε ανατροπή των αρχών της ισότητας και της αναλογικότητας, να απολήγει δηλαδή σε χορήγηση ασφαλιστικής παροχής, το ύψος της οποίας, ενόψει των καταβληθεισών από τον ασφαλισμένο εισφορών και του συνολικού χρόνου ασφαλίσεώς του, υπολείπεται του ανεκτού κατά το Σύνταγμα κατώτατου ορίου πέραν του οποίου συντρέχει προφανής παραβίαση των ανωτέρω συνταγματικών αρχών και της αρχής της ανταποδοτικότητας. Ενόψει των ανωτέρω και, ιδιαιτέρως, του προπεριγραφέντος δημοσίου σκοπού (διασφάλιση στους εργαζόμενους ικανοποιητικού επιπέδου διαβίωσης εγγύς εκείνου που είχαν κατά τον εργασιακό τους βίο), δικαιολογείται, κατά το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, η κατοχύρωση από τον νομοθέτη της κοινωνικής ασφάλισης ως υποχρεωτικής (με θέσπιση υποχρέωσης καταβολής ασφαλιστικών εισφορών) και, εντεύθεν, η παροχή αυτή αποκλειστικώς από το κράτος ή από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΑΕΔ 87/1997, ΣτΕ Ολομ. 5024/1987, 2690, 2692/1993, 3096-3101/2001). Η ανάθεση, με την ως άνω συνταγματική διάταξη, της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, τόσο της κύριας όσο και της επικουρικής, σε δημόσιους φορείς (κράτος ή ν.π.δ.δ.) έγινε για λόγους δημοσίου συμφέροντος και, ειδικότερα, ως εγγύηση προς όσους υποχρεωτικώς ασφαλίζονται ή καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές έναντι των επιχειρηματικών κινδύνων που συνδέονται με την άσκηση της ασφαλιστικής λειτουργίας από ιδιωτικούς φορείς (ΑΕΔ 87/1997, ΣτΕ Ολομ. 5024/1987, 2287/2015 σκέψη 7). Στην προκειμένη περίπτωση, τα επικουρικά ταμεία Τ.Ε.Α.Ι.Τ., Τ.Ε.Α.Δ.Υ. και Ε.Τ.Ε.Α. συνεστήθησαν ως φορείς υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης και, ενόψει τούτου, ως ν.π.δ.δ., τα στοιχεία δε αυτά (υποχρεωτικότητα, μορφή ν.π.δ.δ.) δικαιολογούνται συνταγματικώς, κατά τα παραπάνω, από το γεγονός ότι με τη λειτουργία τους τα εν λόγω Ταμεία συμβάλλουν – μέσω της χορήγησης παροχών συμπληρωματικών [«επί πλέον», κατά τη διατύπωση του άρθρου 13 του ν. 6298/1934, με το οποίο

θεσμοθετήθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η επικουρική κοινωνική ασφάλιση (ΣτΕ 960/2017 επταμ.)] σε σχέση προς τις χορηγούμενες από τα Ταμεία υποχρεωτικής κύριας ασφάλισης – στην επίτευξη του προεκτεθέντος, κατά το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, δημοσίου σκοπού, στη διασφάλιση, δηλαδή, υπέρ των συνταξιούχων ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαβίωσης, κατά το δυνατόν εγγύς εκείνου το οποίο είχαν αυτοί κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου (ΣτΕ Ολομ. 2287/2015 σκέψη 7).

5. Επειδή, εξάλλου, η κρατική μέριμνα για την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, κύρια και επικουρική, δεν εξαντλείται στην ίδρυση από το κράτος των οικείων δημοσίων φορέων, στον ορισμό των διοικούντων αυτούς οργάνων, στην άσκηση εποπτείας της δραστηριότητάς τους και της διαχείρισης της περιουσίας τους και στη θέσπιση των σχετικών κανόνων, αλλά περιλαμβάνει και τη μέριμνα για την προστασία του ασφαλιστικού τους κεφαλαίου, δηλαδή για τη βιωσιμότητά τους χάριν και των επομένων γενεών, μέριμνα η οποία εκδηλώνεται, μεταξύ άλλων, με τη θέσπιση ρυθμίσεων για την προστασία και την αξιοποίηση της περιουσίας τους και την επωφελή διαχείριση των αποθεματικών τους, με τον καθορισμό εκάστοτε των οικείων συνταξιοδοτικών προϋποθέσεων, με την πρόβλεψη κοινωνικών πόρων και, κυρίως, με την απ' ευθείας συμμετοχή στην χρηματοδότηση των εν λόγω φορέων μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Και τούτο διότι, εφόσον καθιερώνει υποχρέωση των εργαζομένων και των εργοδοτών τους να καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές, το κράτος, ως εγγυητής, οφείλει να διασφαλίζει την επάρκεια των παροχών και τη βιωσιμότητα των οικείων ασφαλιστικών οργανισμών (η οποία, κατά τα ανωτέρω, δεν συναρτάται, αποκλειστικώς ή προεχόντως, με το ύψος των εισφορών), φέρει δε την κύρια ευθύνη για την κάλυψη των ελλειμμάτων τους (βλ. γνωμοδότηση Ολομέλειας Ελεγκτικού Συνεδρίου 24.6.2010). [Ήδη, τακτική συμμετοχή του κράτους στη χρηματοδότηση των οργανισμών υποχρεωτικής κύριας ασφάλισης προβλέπεται με το άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 2084/1992, ειδικώς δε ως προς το Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. με το άρθρο 4 παρ. 1-5 του ν. 3029/2002]. Το ύψος της κρατικής συμμετοχής στη χρηματοδότηση των φορέων της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης – συμμετοχή η οποία πρέπει να είναι επαρκής για την

εξυπηρέτηση των προρρηθέντων, συνταγματικώς επιβεβλημένων σκοπών (επάρκεια παροχών προς διασφάλιση ικανοποιητικού, κατά τα ανωτέρω, επιπέδου διαβίωσης και διασφάλιση της βιωσιμότητας του οικείου ασφαλιστικού φορέα) – προσδιορίζεται εκάστοτε από τον κρατικό προϋπολογισμό, λαμβανομένων υπόψη και των διατάξεων του Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού (ν. 2362/1995, Α' 247) περί μεταφοράς πιστώσεων (άρθρο 15 παρ. 3-5, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 17 του ν. 3871/2010, Α' 141' ήδη άρθρο 71 παρ. 2-5 ν. 4270/2014, Α' 143) και περί συμπληρωματικών προϋπολογισμών (άρθρο 8Α του ν. 2362/1995, που προστέθηκε με το άρθρο 12 του ν. 3871/2010' ήδη άρθρο 60 ν. 4270/2014).

6. Επειδή, εντούτοις, σε περιπτώσεις εξαιρετικά δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, όταν προκύπτει, αιτιολογημένως, ότι το κράτος αδυνατεί να παράσχει επαρκή, κατά τα ως άνω, χρηματοδότηση στους ασφαλιστικούς οργανισμούς και ότι δεν υφίσταται δυνατότητα διασφάλισης της βιωσιμότητας αυτών με άλλα μέσα (τροποποίηση συνταξιοδοτικών προϋποθέσεων, αποτελεσματικότερη διαχείριση αποθεματικών και περιουσίας, πρόβλεψη κοινωνικών πόρων, αύξηση ασφαλιστικών εισφορών), δεν αποκλείεται, κατά το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, στο πλαίσιο της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, να επέμβει ο νομοθέτης για τη μείωση και των απονεμηθεισών ακόμη συντάξεων εφεξής. Σε τέτοιες, άλλωστε, εξαιρετικές περιπτώσεις, ο νομοθέτης μπορεί, κατ' αρχήν, να θεσπίζει για την περιστολή των δημοσίων δαπανών (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι δαπάνες χρηματοδότησης των φορέων υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης), μέτρα που συνεπάγονται σοβαρή οικονομική επιβάρυνση μεγάλων κατηγοριών του πληθυσμού, όπως είναι η μείωση των συντάξεων όσων συνταξιοδοτούνται από το δημόσιο ή από χρηματοδοτούμενους από αυτό ασφαλιστικούς οργανισμούς, λόγω της άμεσης εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας των μέτρων αυτών για τον περιορισμό του δημοσίου ελλείμματος. Η επέμβαση δε αυτή είναι δυνατόν να λάβει, ειδικότερα, και τη μορφή νέου ασφαλιστικού συστήματος, το οποίο μπορεί να καταλαμβάνει τόσο τους ήδη συνταξιούχους, προβλέποντας, στο πλαίσιο της αρχής της διαγενεακής αλληλεγγύης, τον επανυπολογισμό των καταβαλλόμενων σε αυτούς συντάξεων, όσο και τους

μελλοντικούς συνταξιούχους, με τη θέσπιση νέου τρόπου υπολογισμού των συντάξεων που θα απονεμηθούν σε αυτούς στο μέλλον (βλ. ΣτΕ 1890/2019 Ολομ). Η εφαρμογή του συστήματος αυτού δύναται μάλιστα να οδηγεί σε μείωση τόσο των ήδη καταβαλλόμενων συνταξιοδοτικών παροχών όσο και των παροχών που θα απονέμονται στο μέλλον σε σχέση με τις ήδη καταβαλλόμενες ή σε σχέση με αυτές που θα καταβάλλονταν επί τη βάση του προϊσχύοντος συστήματος. Και στις εξαιρετικές, όμως, αυτές περιπτώσεις, η δυνατότητα του νομοθέτη να περικόπτει τις ασφαλιστικές παροχές είτε ευθέως είτε με τη θέσπιση νέου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, η εφαρμογή του οποίου να οδηγεί στην απονομή μικρότερων συνταξιοδοτικών παροχών σε σχέση με το προϊσχύον σύστημα, δεν είναι απεριόριστη, αλλά οριοθετείται, κατά πρώτον, από τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος) και της ισότητας στα δημόσια βάρη (άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος), οι οποίες επιτάσσουν να κατανέμεται εξ ίσου το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταξύ όλων των πολιτών, καθώς και από την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), σύμφωνα με την οποία το συγκεκριμένο μέτρο πρέπει να είναι πράγματι πρόσφορο και αναγκαίο για την αντιμετώπιση του προβλήματος (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 2192-2196/2014). Σε κάθε δε περίπτωση, ο νομοθέτης κατά τη θέσπιση του νέου αυτού συστήματος, το οποίο μπορεί, κατά τα προεκτεθέντα, να οδηγεί και σε περικοπή των ήδη απονεμόμενων συντάξεων αλλά και σε μείωση των μελλοντικών συντάξεων σε σχέση με το προϊσχύον καθεστώς, τελεί υπό τους περιορισμούς που απορρέουν από ειδικές συνταγματικές διατάξεις και τις εγγυήσεις που αυτές καθιερώνουν (βλ. 1-4/2018 αποφάσεις Ειδικού Δικαστηρίου άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος) και δεν μπορεί να παραβιάζει αυτό που αποτελεί, κατά τα ανωτέρω, τον συνταγματικό πυρήνα του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος, τη χορήγηση δηλαδή στον συνταξιούχο παροχών ανάλογων προς τις καταβληθείσες από αυτόν εισφορές και το συνολικό χρόνο ασφάλισής του και ικανών να του επιτρέπουν να διαβιώνει με αξιοπρέπεια, εξασφαλίζοντας τους όρους όχι μόνο της φυσικής του υπόστασης (διατροφή, ένδυση, στέγαση, βασικά οικιακά αγαθά, θέρμανση, υγιεινή και ιατρική περίθαλψη όλων των βαθμίδων), αλλά και της

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

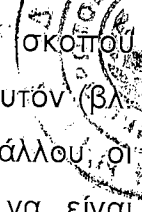
συμμετοχής του στην κοινωνική ζωή με τρόπο που δεν αφίσταται, πάντως, ουσιωδώς από τις αντίστοιχες συνθήκες του εργασιακού του βίου (ΣτΕ Ολομ. 1889/2019 σκέψη 11, 1890/2019 σκέψη 8, 2287/2015, σκέψη 7, πρβλ. απόφαση του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας της 9.2.2010, -1 BvL 1/09-, -1 BvL 3/09-, -1 BvL 4/09-, ιδίως Rn. 135). Προκειμένου, εξάλλου, να ανταποκριθεί στις εν λόγω δεσμεύσεις του και να μην υπερβεί τα όρια που χαράσσει το Σύνταγμα, ο νομοθέτης, όταν λαμβάνει μέτρα συνιστάμενα, κατά τα παραπάνω, σε περικοπή συνταξιοδοτικών παροχών, οφείλει, ενόψει και της γενικότερης υποχρέωσής του για «προγραμματισμό και συντονισμό της οικονομικής δραστηριότητας για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης» (ανωτ. άρθρο 106 παρ. 1 του Συντάγματος), να έχει προβεί σε ειδική, εμπειριστατωμένη και επιστημονικά τεκμηριωμένη μελέτη, από την οποία να προκύπτει, αφενός μεν, ότι τα συγκεκριμένα μέτρα είναι πράγματι πρόσφορα, αλλά και αναγκαία, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος βιωσιμότητας των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, ενόψει και των παραγόντων που το προκάλεσαν, έτσι ώστε η λήψη των μέτρων αυτών να είναι σύμφωνη με τις πιο πάνω συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, αφετέρου δε ότι οι επιπτώσεις από τα μέτρα αυτά στο βιοτικό επίπεδο των πληττομένων προσώπων, συνδυαζόμενες με άλλα τυχόν ληφθέντα μέτρα (φορολογικά κ.ά.), αλλά και με το σύνολο των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της δεδομένης συγκυρίας, δεν έχουν, αθροιστικά λαμβανόμενες, αποτέλεσμα τέτοιο που να οδηγεί σε ανεπίτρεπτη, κατά τα προεκτεθέντα, παραβίαση του πυρήνα του συνταγματικού δικαιώματος σε κοινωνική ασφάλιση. Με δεδομένο, άλλωστε, τον κατ' εξοχήν πολύπλοκο και τεχνικό χαρακτήρα των σχετικών ζητημάτων, η έλλειψη τέτοιας μελέτης, και μάλιστα διατυπωμένης με τρόπο κατανοητό και ελέγξιμο από το δικαστή κατά τις βασικές της θέσεις, θα καθιστούσε κατ' ουσίαν ανέφικτο το δικαστικό έλεγχο των οικείων νομοθετικών μέτρων από τις ανωτέρω συνταγματικές απόψεις. Έλεγχος, ο οποίος ναι μεν δεν εκτείνεται στην ορθότητα των πολιτικών εκτιμήσεων και επιλογών, οφείλει όμως, ως προς το αντικείμενό του, την τήρηση, δηλαδή, των συνταγματικών υποχρεώσεων του νομοθέτη, να ασκείται

με ουσιαστικό και αποτελεσματικό τρόπο. Παρεκκλίσεις ως προς την αναγκαιότητα της ύπαρξης ή ως προς το περιεχόμενο της ανωτέρω μελέτης θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν μόνο σε ακραίες περιπτώσεις, όταν συντρέχει άμεση απειλή κατάρρευσης της οικονομίας της Χώρας και τα συγκεκριμένα μέτρα λαμβάνονται κατεπείγοντως για την αποτροπή του κινδύνου. Σε τέτοιες περιπτώσεις θα μπορούσε, από τη φύση του πράγματος, να είναι σε πρώτη φάση αρκετή η αιτιολογημένη εκτίμηση του νομοθέτη για την ύπαρξη, τη σοβαρότητα και τον άμεσο χαρακτήρα της απειλής, καθώς και για την ανάγκη, ενόψει των περιστάσεων, να ληφθούν τα συγκεκριμένα μέτρα για την άμεση αντιμετώπιση της κατάστασης. Και τούτο, όμως, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα δεν παρίστανται προδήλως απρόσφορα ή μη αναγκαία και ότι δεν υφίστανται σοβαρές ενδείξεις ότι υπερβαίνουν το όριο θυσίας των θιγομένων από αυτά: πάντως δε, ενόσω εξακολουθεί να συντρέχει στην ίδια ένταση ο κατεπείγων λόγος που υπαγόρευσε την επιβολή τους (ΣτΕ Ολομ. 2287/2015 σκέψη 7).

7. Επειδή, περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α.), το οποίο κυρώθηκε μαζί με τη Σύμβαση με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 53/1974 (Α' 256), κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας του προσώπου, το οποίο μπορεί να τη στερηθεί μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας. Στην έννοια της περιουσίας, η οποία έχει αυτόνομο περιεχόμενο, ανεξάρτητο από την τυπική κατάταξη των επιμέρους περιουσιακών δικαιωμάτων στο εσωτερικό δίκαιο, περιλαμβάνονται όχι μόνον τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα δικαιώματα «περιουσιακής φύσης», καθώς και τα κεκτημένα «οικονομικά συμφέροντα». Καλύπτονται, κατ' αυτόν τον τρόπο, και τα ενοχικής φύσης περιουσιακά δικαιώματα και, ειδικότερα, απαιτήσεις που απορρέουν από έννομες σχέσεις του δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, είτε αναγνωρισμένες με δικαστική ή διαιτητική απόφαση, είτε απλώς γεννημένες κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία, με βάση το ισχύον έως την προσφυγή στο δικαστήριο δίκαιο, ότι μπορεί να ικανοποιηθούν δικαστικώς, εφόσον, δηλαδή, υφίσταται σχετικώς μια επαρκής νομική βάση στο εσωτερικό δίκαιο

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

του συμβαλλόμενου κράτους, προϋπόθεση που συντρέχει, ιδίως, όταν η απαίτηση θεμελιώνεται σε νομοθετική ή κανονιστική διάταξη ή σε παγιωμένη νομολογία των δικαιοδοτικών οργάνων του συμβαλλόμενου κράτους. Ενόψει των ανωτέρω, περιουσία, κατά την έννοια του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου, αποτελούν και οι έναντι των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης αξιώσεις για τη χορήγηση προβλεπόμενων από τη νομοθεσία του συμβαλλόμενου κράτους κοινωνικοασφαλιστικών παροχών, τόσο στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος είχε υποχρεωτικώς καταβάλει στο παρελθόν εισφορές όσο και στην περίπτωση κατά την οποία η χορήγηση της συγκεκριμένης παροχής δεν εξαρτάται από την καταβολή προηγούμενων εισφορών, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις που τίθενται, κατά περίπτωση, από το εθνικό δίκαιο (βλ. αποφάσεις Ε.Δ.Δ.Α. Vesna Hasani κατά Κροατίας, της 30.9.2010, Andrejeva κατά Λετονίας, της 18.2.2009, No 55707/00, σκέψη 77, Stec και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, No 65731/01 και 65900/01, σκέψη 54, Jankovic κατά Κροατίας, της 12.10.2000, No 43440/98, Kjartan Asmundsson κατά Ισλανδίας, της 12.10.2004, No 60669/00, σκέψη 39, Domalewski κατά Πολωνίας, της 15.6.1999, No 34610/97). Πάντως με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα σύνταξης ορισμένου ύψους (βλ. Ε.Δ.Δ.Α. απόφαση της 25.10.2011, Valkov και λοιποί κατά Βουλγαρίας, σκέψη 84, απόφαση επί του παραδεκτού της 8.10.2013, Da Conceicao Mateus και Santos Januarjo κατά Πορτογαλίας, σκέψη 18, απόφαση της 8.10.2013, Pejicic κατά Σερβίας, σκέψη 54), με συνέπεια να μην αποκλείεται, κατ' αρχήν, διαφοροποίηση του ύψους της συνταξιοδοτικής παροχής αναλόγως με τις επικρατούσες εκάστοτε συνθήκες. Για να είναι δε σύμφωνη με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου επέμβαση σε περιουσιακής φύσης αγαθό, υπό την ανωτέρω έννοια, πρέπει να προβλέπεται από νομοθετικές ή άλλου είδους κανονιστικές διατάξεις, να δικαιολογείται από λόγους γενικού συμφέροντος, όπως οι συναπτόμενοι προς την αντιμετώπιση ενός ιδιαίτερος σοβαρού, κατά την εκτίμηση του εθνικού νομοθέτη, δημοσιονομικού προβλήματος ή προς την εξασφάλιση της βιωσιμότητας κοινωνικοασφαλιστικών οργανισμών και, τέλος, να είναι πρόσφορη και

αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από τον νομοθέτη σκοπού γενικού συμφέροντος και να μην είναι δυσανάλογη σε σχέση προς αυτόν (βλ. Ε.Δ.Δ.Α. James και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, σκέψη 50). Εξάλλου, οι αμέσως ανωτέρω νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις πρέπει να είναι αφενός επαρκώς «προσβάσιμες», υπό την έννοια ότι (εν προκειμένω) ο ασφαλισμένος ή ο συνταξιούχος πρέπει να έχει μια επαρκή ένδειξη των συνταξιοδοτικών κανόνων δικαίου που τον αφορούν, αφετέρου διατυπωμένες με την απαιτούμενη σαφήνεια και προβλεψιμότητα, ώστε τα ανωτέρω πρόσωπα να είναι σε θέση –με την κατάλληλη βοήθεια, εφόσον είναι αναγκαίο– να προβλέπουν σε εύλογο βαθμό, συνεκτιμώμενων των συντρεχουσών περιστάσεων, τις έννομες συνέπειες των διατάξεων αυτών στα δικαιώματα και έννομα συμφέροντά τους. Τα ως άνω ποιοτικά χαρακτηριστικά της «προσβασιμότητας» και της σαφήνειας-«προβλεψιμότητας» των παραπάνω διατάξεων (πρβλ. Ε.Δ.Δ.Α. αποφάσεις Imerić κατά Κροατίας, της 24.6.2021, No 77668/14, σκέψη 69, Lekić κατά Σλοβενίας, της 11.12.2018, No 36480/07, σκέψη 95, Brezovec κατά Κροατίας, της 29.3.2011, No 13488/07, σκέψη 60 κ.α.) κρίνονται αναλόγως των εκάστοτε οικείων περιστάσεων, του αντικειμένου, του περιεχομένου των τιθέμενων με αυτές κανόνων δικαίου καθώς και του αριθμού και της ιδιότητας των αποδεκτών τους (πρβλ. Ε.Δ.Δ.Α. αποφάσεις Mullai και λοιποί κατά Αλβανίας, της 23.3.2010, No 9074/07, σκέψη 113, Seyidzade κατά Αζερμπαϊτζάν, της 3.12.2009, No 37700/05, σκέψη 33, Carbonara και Ventura κατά Ιταλίας, της 30.5.2000, No 24638/94, σκέψη 64, Vogt κατά Γερμανίας, της 26.9.1995, No 37700/05, σκέψη 48, Groppea Radio AG και λοιποί κατά Ελβετίας, της 28.3.1990, No 10890/84, σκέψη 68 κ.α. Ως προς την αντίστοιχη λειτουργία της αρχής της ασφάλειας δικαίου στην ελληνική έννομη τάξη βλ. ΣτΕ 674/2021 Ολομ., πρβλ. ΣτΕ 1822/2020, 2934/2017, 1623/2016, 2811/2012 επταμ., 144/2015, καθώς και ΣτΕ Ολομ. 1/1933). Στην προκειμένη περίπτωση, η μεν κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία εμφορείται από πολυπλοκότητα και ερείδεται σε πλήθος τεχνικών παραμέτρων και υπολογισμών (βλ. την προηγούμενη σκέψη), οι δε αποδέκτες της, απλοί ιδιώτες, προδήλως είναι – και πρέπει να θεωρούνται ως – μη γνώστες και, σε

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

κάθε περίπτωση, ανεξοικειώτοι με τις εκάστοτε και συχνά μεταβαλλόμενες ρυθμίσεις της [πρβλ. Ε.Δ.Δ.Α. απόφαση Ζολώτας κατά Ελλάδας (Αριθ. 2), της 29.1.2013, Νο 66610/09, σκέψη 51, στην οποία παραπέμπει η Lekic' κατά Σλοβενίας (ανωτέρω), σκέψη 98].

87. Επειδή, με την εμφάνιση της οξύτατης δημοσιονομικής κρίσης στις αρχές του έτους 2010, ο νομοθέτης, εκτιμώντας ότι υφίστατο άμεσος κίνδυνος κατάρρευσης της οικονομίας και χρεοκοπίας της Χώρας και ότι ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπισθεί η κατάσταση ήταν η προσφυγή στη χρηματοδοτική υποστήριξη από τα κράτη της Ευρωζώνης και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, έλαβε, έναντι της υποστήριξης αυτής, κυριαρχικώς, σειρά μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών, μεταξύ των οποίων και η διενέργεια περικοπών και μειώσεων συνταξιοδοτικών παροχών των συνταξιοδοτούμενων από το Δημόσιο και από τους φορείς υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης. Οι περικοπές και οι μειώσεις αυτές, οι οποίες ξεκίνησαν από τα επιδόματα εορτών και αδείας του Δημοσίου και των οργανισμών κύριας ασφάλισης [άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 3833/2010 (Α' 140), άρθρο τρίτο παρ. 6, 10-14 του ν. 3845/2010 - Α' 65, άρθρο μόνο του ν. 3847/2010 (Α' 67), αντιστοίχως], συνεχίσθηκαν δε με τη θέσπιση της εισφοράς αλληλεγγύης των συνταξιούχων του Δημοσίου και των λοιπών συνταξιούχων οργανισμών κύριας ασφάλισης (άρθρο 11 του ν. 3865/2010 -Α' 120 και άρθρο 38 του ν. 3863/2010-Α' 115, αντιστοίχως), την αναπροσαρμογή και τη συμπλήρωση της εισφοράς αυτής και την επέκτασή της και στην επικουρική ασφάλιση (άρθρο 44 παρ. 10-13 του ν. 3986/2011- Α' 152, άρθρο 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011- Α' 180), καθώς και με τις μειώσεις στις συντάξεις των κάτω των 55 ετών συνταξιούχων κατά 40%, για το πέραν των 1000 ευρώ ποσό αυτών, περαιτέρω δε με μειώσεις στις κύριες και επικουρικές συντάξεις που υπερέβαιναν, αντιστοίχως, τα 1200 και τα 150 ευρώ (άρθρο 1 παρ. 10 και άρθρο 2 παρ. 1-5 και 14 του ν. 4024/2011 - Α' 226), εντάχθηκαν στις δέσμες μέτρων που είχαν ως βάση τις προβλέψεις του πρώτου «Μνημονίου» και του πρώτου «Μεσοπροθέσμου Πλαισίου» και συνιστούσαν, κατά τα προεκτεθέντα, μέτρα «άμεσης απόδοσης» για την εξεύρεση πόρων προς αντιμετώπιση της έκτακτης ανάγκης στην οποία

2287/2015
ΟΙ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ

βρέθηκε η Χώρα. Με τα δεδομένα αυτά, όπως κρίθηκε με την απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (σκέψη 21) λόγω περικοπές, έχοντας αποφασισθεί υπό την πίεση των ως άνω όλως εξαιρετικών περιστάσεων και επιβληθείσες, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, για την άμεση αντιμετώπιση της κρίσης, δεν παραβιάζουν τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5, 25 παρ. 1 και 4 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος. Ειδικότερα, οι πιο πάνω περικοπές, ενόψει του ύψους και των εν γένει χαρακτηριστικών τους, καθώς και των συνθηκών υπό τις οποίες θεσπίσθηκαν, ούτε στην αρχή της αναλογικότητας αντίκεινται, καθώς δεν παρίστανται, πάντως, απρόσφορες ή μη αναγκαίες να υπηρετήσουν τον δημόσιο σκοπό για τον οποίο επιβλήθηκαν, ούτε τον πυρήνα του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση προσβάλλουν, καθώς δεν υφίστανται σοβαρές ενδείξεις ότι θίγουν το εγγυημένο από το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης των συνταξιούχων. Ενόψει, άλλωστε, των ανωτέρω συνθηκών της θέσπισής τους, δεν απαιτείτο περαιτέρω εκτίμηση των επιπτώσεών τους από τον νομοθέτη. Τέλος, σύμφωνα με τα κριθέντα με την ίδια ως άνω απόφαση, δεν δύναται να γεννηθεί ζήτημα παραβίασης της αρχής της προστατευόμενης εμπιστοσύνης, δεδομένου ότι τα ληφθέντα μέτρα επιβλήθηκαν ενόψει έκτακτων και απρόβλεπτων συνθηκών και είχαν επείγοντα χαρακτήρα. Κατόπιν αυτών, οι πιο πάνω διατάξεις, κατά το μέρος που επιβλήθηκαν με αυτές περικοπές και μειώσεις, κρίθηκαν, από των ανωτέρω απόψεων, συμβατές με το Σύνταγμα, καθώς και με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., εφόσον, υπό τα ανωτέρω δεδομένα, δεν κλονίζεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος που τις υπαγόρευσε και των περιοριζόμενων με αυτές περιουσιακών δικαιωμάτων.

9. Επειδή, στη συνέχεια, προς εφαρμογή του εγκριθέντος κατά το έτος 2012 δεύτερου «Μνημονίου Συνεννόησης» (ν. 4046/2012, Α' 28), ακολούθησαν, κατά το ίδιο έτος, δύο νομοθετήματα με αντικείμενο την περαιτέρω, μετά τις παραπάνω διαδοχικές περικοπές, περιστολή των κύριων και επικουρικών συντάξεων. Ειδικότερα, με το άρθρο 6 του ν. 4051/2012 με τίτλο «Ρυθμίσεις συνταξιοδοτικού περιεχομένου και άλλες επείγουσες

Αριθμός απόφασης: 8898/2021

ρυθμίσεις εφαρμογής του Μνημονίου Συνεννόησης του ν. 4046/2012» (Α' 40), μειώθηκαν αναδρομικά, από 1.1.2012, κατά 12%, οι μηνιαίες κύριες συντάξεις που υπερβαίνουν το ποσό των 1.300 ευρώ (βλ. παρ. 1) και οι επικουρικές συντάξεις, με κλιμάκωση του ποσοστού μείωσης (10%, 15% και 20%) αναλόγως του ύψους αυτών και με κατοχύρωση κατώτατου ορίου, ποσού 200 ευρώ (βλ. παρ. 2), ενώ, στη συνέχεια, ακολούθησε ο ν. 4093/2012 (Α' 222), με το άρθρο πρώτο παρ. 1Α του οποίου αφενός μειώθηκαν εκ νέου, από 1.1.2013, σε ποσοστό από 5% έως και 20%, οι από οποιαδήποτε πηγή και για οποιαδήποτε αιτία συντάξεις που υπερέβαιναν αθροιστικώς τα 1.000 ευρώ (υποπαρ. 1Α.5 περ. 1), εξαιρεθισών των συντάξεων όσων ελάμβαναν το μηνιαίο εξωϊδρυματικό επίδομα των παρ. 1 και 2 του άρθρου 42 του ν. 1140/1981, αφετέρου από 1.1.2013 καταργήθηκαν, πλέον για όλους τους συνταξιούχους, τα επιδόματα και δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας (υποπαρ. 1Α.6 περ. 3), εξαιρεθέντων των δικαιούχων του εξωϊδρυματικού επιδόματος των παρ. 1 και 2 του άρθρου 42 του ν. 1140/1981, οι οποίοι ελάμβαναν ως δώρο Χριστουγέννων ολόκληρο το ποσό του εξωϊδρυματικού επιδόματος και ως δώρο Πάσχα και επιδόματος αδείας το ήμισυ του μηνιαία καταβληθέντος επιδόματος (τα δε ποσά αυτά προσαύξαναν τη μηνιαία σύνταξη επιμερισθέντα σε δωδεκάμηνη βάση). Αντίστοιχες, εξάλλου, μειώσεις προβλέφθηκαν στο ίδιο ως άνω άρθρο πρώτο του ν. 4093/2012, στην παρ. Β' αυτού, και επί των οικείων συντάξεων του Δημοσίου, στην υποπαράγραφο δε Β.3 και δη στην περ. δ' προβλέφθηκε ότι: «δ. Εξαιρούνται των ανωτέρω μειώσεων οι συνταξιούχοι του Δημοσίου, γενικά, οι οποίοι είναι ανάπηροι με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω, σύμφωνα με γνωμάτευση της Ανωτάτης Στρατού Υγειονομικής Επιτροπής ... Επίσης, εξαιρούνται των ανωτέρω μειώσεων οι αποδοχές, όπως αυτές ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 17 του ν. 875/1979 (Α' 50), των Αναπήρων Πολέμου Αξιωματικών Πολεμικής Διαθεσιμότητας, καθώς και των υπηρετούντων στο Σώμα της Ελληνικής Αστυνομίας της κατηγορίας μονίμου διαθεσιμότητας, με ποσοστό αναπηρίας ογδόντα τοις εκατό (80%) και άνω, σύμφωνα με γνωμάτευση της Ανωτάτης Στρατού Υγειονομικής Επιτροπής, όπως επίσης και όσοι συνταξιοδοτούνται με βάση τις διατάξεις των νόμων 1897/1990 και 1977/1991. Γενικά, η

γνωμάτευση των υγειονομικών επιτροπών του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας λαμβάνεται εξίσου υπόψη για την εξαίρεση από τις μειώσεις της περίπτωσης δ' της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β' του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Οι γνωματεύσεις δε της Ανώτατης Στρατού Υγειονομικής Επιτροπής ισχύουν και για τη συνταξιοδότηση από οποιονδήποτε άλλο φορέα συνταξιοδότησης ...» [όπως το εδ. δ' τροποποιήθηκε με την παρ. 7δ του άρθρου 4 του ν. 4151/2013 (Α' 103/29.4.2013) και την παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 4111/2013 (Α' 18/25.1.2013), με έναρξη ισχύος, σύμφωνα με την παρ. 5 του ίδιου άρθρου, την 19.11.2012]. Περαιτέρω, στην υποπαρ. Β.4 του ίδιου άρθρου και νόμου (4093/2012) ορίσθηκε ότι: «Τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, καθώς και το επίδομα αδείας που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 2592/1998 (Α' 57) και του άρθρου Μόνου του ν. 3847/2010 (Α' 67) καταργούνται. Κατ' εξαίρεση από 1.1.2013 το συνολικό ετήσιο ποσό των δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα, καθώς και του επιδόματος αδείας που καταβαλλόταν μέχρι την 31.12.2012 στα πρόσωπα της περίπτωσης δ' της υποπαραγράφου Β3, όπως ισχύει μετά την τροποποίηση της με τις διατάξεις της προηγούμενης περίπτωσης, επιμερίζεται σε δωδεκάμηνη βάση και το ποσό που αντιστοιχεί κατά μήνα προσαυξάνει τη μηνιαία σύνταξη των προσώπων αυτών» [όπως το δεύτερο εδάφιο προστέθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 4111/2013 (Α' 18/25.1.2013), με έναρξη ισχύος, σύμφωνα με την παρ. 5 του ίδιου άρθρου, την 19.11.2012], στη δε υποπαρ. Β.8 αυτού ότι: «Η ισχύς των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων αρχίζει από 1.1.2013, εκτός εάν διαφορετικά προβλέπεται στις επί μέρους διατάξεις των παραγράφων αυτών.».

10. Επειδή, στις αιτιολογικές εκθέσεις των παραπάνω διατάξεων των ν.4051/2012 και 4093/2012 δεν μνημονεύονταν καθόλου οι προηγηθείσες περικοπές, η δε λήψη των νέων μέτρων αιτιολογούνταν με γενική αναφορά στις «δημοσιονομικές ανάγκες της χώρας», στη «δυσμενή οικονομική κατάσταση συγκεκριμένων ασφαλιστικών φορέων» και στην ανάγκη «να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης...». Στο προαναφερόμενο δεύτερο Μνημόνιο προβλεπόταν σχετικώς ότι «για την